

LUPETA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

... .. APARE
sub direcția unui
comitet de redacțiune.

Redacția și Administrația
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
inserțiun: după învoială.
Scrisori nerancate se refuză.

Finis Croatiae?

II. *)

(O) Atât în urma desfășurării istorice, cum și în urma aranjamentului croato-maghiar din 1868 un contact nemijlocit și o comunitate de interese nu s'a putut statornici între Croați și între Români. Dintre „naționalitățile“ nemaghiare — ne pare anoastă această numire — numai Sârbii își au legăturile lor de sânge și de organizație bisericească cu Croații, legături din cari ar fi trebuit și ar trebui să se desvolte cea mai strânsă comunitate de interese politice. Dacă această comunitate nu se pare totuși atât de strânsă, cauza credem că va fi mai de grabă în temperamentul și în moravurile publice ale acestor popoare și mai cu samă a sârbilor, cari și ei între ei se avântă la fluctuații și la diferențieri nu numai prea agitate, ci și prea schimbătoare și de multe ori surprinzătoare.

Prea mulți calculi politici nu se pot clădi deci nici pe acest punct, care ar putea să fie între alte împrejurări vadul, care să'i lege pe Croați cu o legătură vie de „naționalitățile“ nemaghiare ale Ungariei.

Dacă am căuta numai un interes apropiat nemijlocit, soarta Croației ar putea să ne fie indiferentă.

Dacă ni-am arunca privirile ceva mai departe, dar tot din punctul de vedere al interesului egoistic cel mai apropiat de pielea noastră, ar trebui să ne aducem aminte, că înglobați cu totul în Ungaria, Croații ar fi condamnați să stea în rând cu noi în lupta ce o purtăm contra șovinismului exclusivist și contra poftelor de hegemonie ale norocoșilor noștri stăpânitori. De aci ar urma chiar să dorim desființarea constituției Croației.

Cu toate avantajile, pe cari din o privire superficială ni le-ar prezenta, gândul acesta trebuie să fie străin de toată firea noastră.

Constituția Croației în cadrele constituției Ungariei ni-se înfățișează ca o formă de stat, care lasă mai multă libertate și dă mai multă posibilitate de prosperare națiunilor unui stat poliglot, decât formele de stat ale Ungariei proprii, în care până și autonomia comitatelor e întocmită în favorul unei rase, beati possidentes —

și spre asuprirea tuturor celorlalte neamuri.

A voi desființarea constituției Croației, a voi chiar noi, cari ar trebui să tindem într'acolo, ca această formă de stat să se generalizeze pentru a descătușa și celelalte națiuni ale patriei noastre de sub sila unei constituții nepotrivite — ar însemna atât, că a porni pe cărări retrograde; ar însemna că pentru a atrage noi luptători în valul luptei noastre, voim să rupem zăgazuri, cari slujesc drept razim în o pornire ce se îndreptează contra aceluiași primejdii, împotriva căror ne vedem siliți a lupta și noi.

Nu. Nici odată noi nu vom jertfi principii și mari interese ale viitorului pentru combinații trecătoare, de o clipă.

Nu pentru un interes egoistic, nemijlocit, ba chiar cu risicul de a servi intențiilor ce le-au urmărit Maghiarii la 1868 separând Croația de restul Ungariei, pentru ca să poată stăpâni mai ușor neamurile din această parte de țară, chiar cu risicul de a face un serviciu de pe astăzi pe mâne unei politici contrare ființei noastre naționale noi suntem și vom fi prietenii cei mai sinceri ai constituției Croației.

De câte ori fantasmagoria desființării constituției Croației își va ridica hădosul cap în conștiința politicianilor maghiari, va fi și un semn, un memento pentru noi, că ei ne socotesc pe noi ajunși deja la atâta îngenunchiare, căzuți la atâta neputință, încât ar fi aproape vremea de a se gândi și la îngenunchierea altora, cari sunt cu mult mai bine îngrădiți.

Și acest memento va trebui să fie pentru noi cu un îndemn mai mult a face ca să amânăm tot mai mult atari vremuri de lugubre prevestiri, să stăruim pe cărările noastre lămurite, să nu ne abatem la o parte și să nu ne lăsăm nici împinși nici seduși spre mișcări retrograde.

Pentru dl ministru al honvezimei. Nu este zi, în care să nu primim plângeri din partea feciorilor români, cari slujesc sub drapelul propriu al Ungariei, că sunt batjocoriți și maltratați de ofițerii lor în modul cel mai neomenos și barbar.

Büdös bocskor (opincă împuțită) și vad oláh (valah sălbatic) sunt expresiile — măgulitoare — ale acestor su-

periori lipsiți de orice jndecată serioasă.

Căci dacă un „părinte“ al soldatului — așa ar trebui de fapt să se intituleze orice ofițer și să se poarte în consecință — dacă un astfel de părinte, zic, aruncă tot felul de insulte asupra feciorimei de altă naționalitate, atunci unde e disciplina, unde e moralul, care trebuie să se cultive în interesul ordinii militare.

Cu naționalismul câștigat în cantină lângă sticlele cu „Rittmeister“ se atentează numai la cinstea armatei, căci feciorul fie el român, sas, slovac ori ungar, poartă aceeași haină a împăratului și în caz de pericol și românul și — mai ales românul — își varsă sângele pentru patria aceasta.

Atragem atenția dlui ministru al honvezimei și cerem cu insistență să se ia măsurile necesare, ca toți ofițerii trupelor maghiare să aibă o purtare cuviincioasă față de țiii oricărei naționalități, căci alimentând ura între camarazi, se propagă numai discordia și se ruinează moralul armatei.

Salvarea școalelor. O șitre îmbucurătoare primește „Gazeta Transilvaniei“ din comuna Hălchiu, de lângă Brașov, una dintre cele mai mici comunități bisericești gr. or. române din tractul Brașovului, unde comitetul parochial ocupându-se în trei ședințe consecutive de chestiunea salvării caracterului școalei, după o desbatere demnă, a adus Sâmbăta trecută hotărârea de a reduce cele două posturi de învățător la un singur post, — în anii din urmă funcționa, pe lângă un învățător definitiv și unul provizor — și a asigura acestuia, începând cu anul viitor, o leafă anuală de 1000 cor. și cvincvinaliile prescrise de 1000 coroane, la o altă deci o leafă de 2000 cor.

Cele multe înainte.

Din Reichsrath. În ședința de Marți, Reichsrathul a urmat cu desbaterea asupra propunerilor de urgență. Înainte de începea ședinței, ministrul președinte, baron de Beck, a răspuns la interpeleția unui deputat referitor la legea pentru expropriațiune în Prusia. Președintele de consiliu, în discursul său a ajuns la concluzia, că un stat nu se poate amesteca în afacerile interne ale unui alt stat. Cuvintele acestea ale ministrului președinte au fost vii aplaudate pe băncile germanilor. Numai propunătorul Breitner striga: Turcia! Marocco! China! — voinde să facă observația îndreptățită, că atunci pentru ce marile puteri se amestecă în tre-

*) V. Nr. 251 de Mercuri 21 Nov. 4 Dec.

burile altor state, dacă amestecul acesta nu este îndreptățit.

După ce comisiunea pentru cenzurarea proiectelor de lege asupra transacțiunii își prezintă raportul, se trece la desbaterea propunerilor de urgență.

ROMÂNIA.

Di Al. Djuvara, raportorul comisiunii Camerei, a înaintat următorul răspuns la mesajul regal:

Sire,

Adunarea deputaților a fost fericită să vadă deschizându-se cea dintâi sesiune ordinară a acestei legislaturi, sub ochii majestății voastre, — mulțumind lui Dumnezeu că a dăruit regelui iubit și venerat, sănătate deplină și desăvârșită putere de muncă, în împrejurările grele prin cari trece astăzi scumpa noastră țară.

Mișcările agrare cari au tulburat în primăvara trecută liniștitul mers al dezvoltării noastre naționale, au fost din fericire repede potolite, contribuind la aceasta, cu deosebire, cuvintele pline de patriotică înțelepciune cuprinse în manifestul pe care guvernul regal, în numele Majestății Voastre, l'a adresat Țărei.

Reprezentanții națiunii au văzut cu o vie satisfacțiune că guvernul Majestății Voastre, următor cuvântului dat, a pregătit proiecte de legi menite să statornicească raporturi economice mai drepte între deosebitele straturi ale poporului nostru, căci numai cu chipul acesta se va asigura temeinica propășire a țării.

Adânc pătrunși de înalta misiune ce națiunea ne-a încredințat, — și de a cărei sinceră îndeplinire atârnă viitorul Patriei noastre, — vom munci fără preget pentru realizarea operei de reforme întreprinse, și vom da guvernului Majestății Voastre cel mai călduros și neșovăitor sprijin.

Sire,

Adunarea deputaților a primit cu cea mai viuă mulțumire asigurarea că rapor-

turile noastre internaționale sânt dintre cele mai bune, și că, în deosebi, relațiunile ce avem cu toți vecinii noștri sânt cât se poate de cordiale.

Să întărește astfel credința tuturor că, în ori ce împrejurare, România dă netăgăduite dovezi că este un element de ordine și de progres.

Imbunătățirile introduse de a doua Conferință de pace dela Haga, în Convențiunea dela 1899, cu privire la regularea pacifică a conflictelor internaționale, au realizat un însemnat progres, înlesnind aplicarea arbitragiului facultativ și ușurând astfel rezolvirea conflictelor internaționale.

Sire,

Criza economică și monetară care bătute pretutindeni, ne va găsi nestrămutați în principiul de dreptă cumpănire bugetară, pe care am căutat să-l aplicăm în tot-deauna, ferind astfel finanțele statului de împovărarea lor cu cheltueli prea însemnate.

Vom cerceta cu deosebită luare aminte legile financiare ce s'e vor aduce desbaterilor noastre, legile menite a da o îndrumare practică învățământului public, precum și măsurile de ușurare a daunelor suferite de agricultori în primăvara trecută.

Adunarea deputaților a fost în totdeauna mândră de progresele neîncetate realizate de armata noastră, care și-a asigurat recunoștința întregii țări, dovedind în toate împrejurările că știe să-și îndeplinească datoria. Suntem gata a da și acum tot sprijinul nostru proiectelor de organizare și de întărire a armatei.

Sire,

Adunarea deputaților, în aceste minute istorice ale dezvoltării noastre naționale, pătrunsă de însemnătatea problemei ce este chemată să deslege, își va ridica și inima și cugetarea la înălțimea datoriei ce are de îndeplinit pentru a reda Țărei liniștea statornică de care are nevoie spre a pași cu tărie în viitor.

Pentru atingerea acestui țel, apelul ce Majestatea Voastră face către toți Români, găsește un puternic răsnet în inimile noastre și nu ne îndoim că toate păturile sociale vor uni puterile lor pentru a îndruma forțele vii ale națiunii pe noi căi de propășire materială și morală întru fericirea Patriei și a neamului românesc.

Să trăiești, Sire, îndelungi ani în desăvârșită sănătate!

Trăiască Majestatea Sa Regina!

Trăiască Alteța Sa Regală Principele Ferdinand, Moștenitorul Tronului, cu Alteța Sa Regală Principesa Maria, — împreună cu Augusta Lor Familie!

Raportor, Alexandru Djuvara.

Din presa noastră.

Despre punerea în practică a legii lui Apponyi. Scrie „Drapelul“:

Cetim în ziarele maghiare, că ministrul instrucțiunii publice, care se află în toial punerii în aplicare a legii l gate de numele seu, a trimis Consistoarelor noastre noul plan de învățământ pentru școalele noastre populare.

Nu ne putem pronunța în merit, căci nu cunoaștem acest plan de învățământ, despre care foile șoviniste dau numai indicațiuni generale. Dar deja faptul, că ministrul ne trimite noul plan de învățământ, ne pune pe gânduri și trezește în noi serioase îngrijiri, căci compunerea noului plan de învățământ pentru școalele noastre profesionale nu aparține competenței ministrului, ci forurilor noastre autonome bisericești, cari apoi sunt datoare a aduce ministrului la cunoștință aceste planuri spre luare în considerare.

Nu ministrul, ci forurile noastre autonome bisericești sunt chemate a pune în practică noua lege. Acesta e un moment din cale afară important, care nu poate fi trecut cu vederea, căci nu este tot una, că cine conformează învățământul nostru poporan noii legi.

Avem dreptul autonom de a ne face înșine planul de învățământ și trebuie să ne folosim de acest drept. Ear ca să ajungem la vr'un rezultat va trebui să revizuiim întregul nostru sistem de învățământ până în

FOIȚA ZIARULUI „LUPȚĂ”.

Departe de casă.

(Scrisoare pe care o trimite un tată feciorului care este în școlile mari la oraș).

..... «Acum ești departe de casa și satul nostru, — ești într'un oraș mare, mare de tot unde e lume foarte multă, atât de multă că dacă nu cunoști rostul drumurilor, te rătăcești așa dintr'o dată.

Dar, vezi tu acuma, cum îi dat fie-cărui om; tu ai avut minte pentru învățătură, și unde să te trimitem, dacă nu la oraș? Destul ai fost cinci anișori de-arândul la dascălul nostru Lică, dee-i domnul sănătate și ai învățat bine;... însă acolo la școala cea mare, ai să afli tu alte lucruri mai de seamă ca pe-aici.

Bucure, sfaturile mele și ale maică-tei or fi înlocuite cu cele ale dascălilor înțelepți de acolo... și apoi și gazda la care stai, este o femeie bătrână, bună și care are multă pricepere, tu, tătutul, să nu eși din cuvântul lor, c'atunci eși dintr'al meu.

Întotdeauna grija ta să fie: ca să nu superi pe nimeni, fie cu graiul, fie cu fap-

*) C. de Argeș.

ta; că vezi tu acuma, la școala cea nouă, au să fie și copii de oameni bogați, care au să fie îmbrăcați cu haine de catifea și tare frumoase, și care... parcă-i văz, că au să înceapă să râdă de tine și de hainele tale, de cămășuța ta cusută de maică-ta numai în flori și fluturi. Da' tu, lasă-i să râdă, că nu-s pricepuți la minte. Mai târziu, când or vedea că tu ești un copil cum se cade, că înveți bine, și nu superi pe nimeni,... să știi de la mine, că o să le pară rău de ce-au făcut. Inșă până atunci taci, că așa e: ei sunt feciori de bogătași, pe când tu un băiat de țăran.

Iacă, îmi vine în minte un cântec bătrânesc, care cam astfel sună:

Dulce-i glasul râului
Și doinitul codrului,
Și cântatul cucului
Pe uscat în sat la noi...

Ce-aveți voi pe la orașe?

Cântecul l'ai auzit și tu din gura lui moș Zamfir, care bătătorea drumul șezătorilor...

Știi meteahna lui: vine în pragul casei omului, unde este șezătoare, îmbrăcat în minteanul lui mare supt care are ascunsă scripca, dă «bună seara» fețelor din casă, se așează într'un colț, și o leacă mai în urmă,

după ce-l cinstește femeia de gazdă cu un cinzec de rachiu, își scoate scripca de supt mintean, își mai unge arcușul cu sacăs, și apoi prinde să cânte pe sârma subțire.

«Dulce-i glasul râului

Și doinitul codrului»

He-hei, tătucule, alta este viața de pe la noi, și alta este aceia în care trăești tu acuma; însă tu să rămâi tot așa, cum ai fost și-n satul tău, la căsuța lui taică-tău și a ta.

Și așa cu copii care or râde de stratele țărănești; da lasă... că ne-o învrednici și pe noi cel de sus, ca să dăm de niscai-va bani din ce-om scoate de pe grâu: vindem zilele astea... și ți-oi lua niște straine nemțești, cum le zic oamenii dela oraș.

... Tu să ascuți pe mai marii tăi, pe dascălii tăi, ca și pe mine, că ei nu-ți vor decât binele; și numai așa, ascultând sfaturile lor poți să ajungi și tu ceva... un om mai cu noroc; că norocul tu ți-l faci, nu vine el așa pe dibuite.

Pe-aici pe la noi, a prins a se îmbruma câmpul și fie-care om se gândește la gospodăria de iarnă, cum să o treacă mai cu bine, și mai în frica lui Dumnezeu. Noi

cele mai mici detalii ale metodice și didacticei. Numai așa mai putem salva ceva din învățământul nostru național, izvorul de viață și de hrană sufletească a generațiilor viitoare.

Nu e destul a aduce la cunoștința protopresbiterilor și prin aceștia la cunoștința învățătorilor ordonanțele ministrului, ci noi înșine prin forurile noastre autonome competente trebuie să elaborăm toate instrucțiunile și ordinațiunile speciale.

Așa credem, că nu e nevoie a mai explica că ce mare deosebire e, dacă noi punem în practică noua lege în școlile noastre, ori lăsăm pe ministru să dispună în mod nețărâmurit.

Un comunicat.

„La chestiunea susținerii școlilor“. „Tel. Rom“ scrie:

„Cerându-se din diferitele părți ale arhidiecezei deslușiri cu privire la o conferință a învățătorilor din protopopiatul Brașovului în care s'ar fi constatat, că din întreg protopopiatul numai școlile din Brașov s'ar putea susține fără ajutor dela stat — venim a răspunde, că chiar dacă s'ar fi făcut aceea constatare din partea învățătorilor, ea nu are nici o bază, pentru-că nu învățătorii sunt chemați a constata și a decide asupra susținerii școlilor cu sau fără ajutor dela stat, ci în prima linie comitetele, sinoadele parohiale și consistoarele noastre eparhiale. Suntem în poziție de a aminti și tocmai cu privire la comunele din părțile Brașovului, că credincioșii noștri din frun-tașele comune Săcele, Feldioara, Preșmer, Râșnov etc. vor susține școlile lor fără ajutor dela stat. Deci va fi bine ca învățătorii noștri să nu-și aroage ingerințe în afaceri cari nu aparțin competenței lor, ci să aștepte cu încredere hotărârile forurilor noastre bisericesti, să se abțină dela orice consfătuiri și constatări.

Acțiunea dlui Babeș.

O mai ia în răspăr „Drapelul“.

După ce reproduce câteva pasaje din articolii și scrisorile dlui Babeș, urmează:

„Va să zică, intențiunea mea a fost a pipăi pulzul publicului nostru față de ideea împăciuirii, și a pregăti opinia publică — în dreapta și în stânga — pentru o acțiune socială, care și DV. o recunoașteți, nu numai de salutară, dar chiar de necesară“.

ne-am umplut, știi, cele două hambare cu grâu și cu porumb am măcinat și ne-am făcut făină, și așa.... că om face și'n ăst an o gospodărie bine-cuvântată de Domnul.

Prin ogradă vine neică-tu Marin, și stă cu ciobănel, câinele nostru, amândoi posaci și amărăți lucru mare. Se tot dă Marin, pe după dosul clăilor, — locul nostru de joacă, nu găsește nimic.... și este așa... ca un ne-om, pentru că nu mai are cu cine să se joace, cu cine să se mai ducă la moara lui Buzduganu, și să mai facă multe, multe nebunii. Când mă vede prin ogradă, vine lângă mine și mă întreabă știi, așa.... cu graiul pe jumătate: «da, ce vești mai ai nașule, de pe la Bucuraș?»

— «Iacă bine, și iar bine» îi spun eu, mângâindu-l pe față și trecându-i încetșor cu mâna prin părul moale ca mătasa porumbului. Mai stă lângă mine ce mai stă fără să mai spue ceva, se uită în jos și p'ormă se tot duce spre clăile cu fân — și stă cu ciobănel acolo, pînă cînd hi-hiii... se culcă soarele pe după dealurile Ciuntuului.

... Dar că, vezi tu acuma, apucă-te de

„Aceste pasaje grăiesc de sine de tot elocvent. Va să zică, din toată treaba ne-am ales cu un „contact referitor la acțiunea socială“. Să ne oprim aici căci de nu, ne pomnim mâne poimâne că a fost vorba numai de un „pic-nic“ ori „faifocloc“ ori chiar vre-o teă „dansantă“. Mai știi?

Nici astăzi nu pricepem la ce a răscolit dl Babeș pentru atâta treabă opinia publică, scoțând din tufa imperialistului „Bud. Hir!“ — precum se poate vedea la alt loc al foii noastre — pe dl Benedict Jancsó, ca să-i mai spună odată, că pace se poate numai peste cadavrele noastre. Cam macabră acțiune socială“ cu miros de putrefacție!

A voit să pipăie pulsul? Apoi l'a pipăit. Toți i-am spus ce am avut de spus. De ce se supără deci așa strașnic pe noi?! Doară asta a căutat-o. Acum știe cum stă cu obștea românească privitor la „ideea împăciuirii“.

Cere să-i dăm pace. Bucuros! Dar deee și el pace chestiunilor pentru cari a dovedit o nepricepere atât de evidentă. Nu mai zăpăcească publicul cu acțiuni misterioase, pe cari apoi la urmă le desminte însuși.

Dar ad vocem „desmințire“. După ce e încă tot în toiul desmințirilor și după ce nu încape îndoială că dl Jancsó a scris în nrul de Duminecă al „Bud. Hir!“ la directă solicitare a dlui Babeș, apoi mai trimiță o desmințire și imperialistului maghiar, arătându-i că reproduce eronat toate vocile românești despre „acțiunea“ dlui Babeș. Așa d. e. dl Mocsonyi n'a zis că nu e „actuală“ pornirea unei asemenea acțiuni din partea românească și nici că e datoria guvernului a o porni. Tot așa reproduce articolul din chestie eronat toate vocile românești. Măcar atât să facă dl Babeș, după ce s'a apucat de treaba aceasta, ca publicul cetitor de foi maghiare, să cunoască în mod corect opiniile românești asupra acestei chestiuni luate așa nitam-nisam în proțap.

De altfel îi facem dlui Babeș pe plac: îi dăm pace. Și ne-ar fi plăcut dacă dela început îi puteam da pace. N'avea decât să pună la dosar „scrisoarea“ și să nu o deee nici când publicității. Dacă va continua însă cu pipăitul „pulsului“ nu vom întârzia nici noi cu răspunsul cuvenit.

Aceasta ni-e datoria. Și n'avem ce face dacă îl supără pe dl Babeș“.

carte, că dacă ai învăța bine, dascălii tăi au să-ți aducă laude și atunci cu tare multă voie bună, când ai să vii acasă ai să ne povestești lucruri de prin cel oraș; iar noi ne-om aduna și mic și mare și te-om asculta cu luare aminte.

Bucure, tată, maică-ta șade în toate zilele dela toaca bisericeii înainte în poartă... și tot coase în arnici roșu și horbotează marginele năfrămelor... și când vre-o surată vine din deal, sau cine știe de unde, o întrebă:

— Da ce coși, leică Paraschivo, cu atâta zor?

— Iacă niște năframe pentru Bucur al maicăi.

— Ba zău, că ce mai face? Ce mai face?..

... Și-apoi se așează amândoi pe scăunelul dela poartă și se pun la vorbă de le toacă gura ca la niște melițe. Tot de «copilul ei ce este departe la învățătură» grăește maică-ta, până când seara se lasă pe nesimțite peste căsuțele satului. Și surata pleacă mulțumită, își face semnul crucii și spune, așa.... în șoaptă «să-i deee Dumnezeu noroco».

Iar acum, tătutuțule, cu sănătate și cu voie bună.

(Muscelul)

D. Ionescuorel M.

Din comitatul Timișului.

Este cunoscută cearta între fișpanul nostru Grigorie Kapdebo și între vicespanul Sándor Ioanovich din cauza, că Kapdebo voia să îndepărteze pe Ioanovich dela proxima sa restaurațiune din postul de vicespan și protegea pe protonotarul Ferencz Partirani. Iar Ioanovich a învinuit pe Kapdebo că dânsul încă cu luni înainte de restaurațiune a corțeșit pe la membrii congregațiunii pentru candidatul său, cea-ce fișpanul a desmințit. De aci apoi ceartă mare între ambele partide, cea a lui Ioanovich în frunte cu baronul Stójavits György și mai mulți deputați ai comitatului Timiș sau prezentat înaintea ministrului de interne Andrassy cu un memorandum în contra fișpanului Kapdebo, pe care l'au învinuit, că ar fi pactat și cu naționaliștii.

Resultatul a fost că fișpanul și-a dat dimisiunea, iar pe Ioanovich l' va transfera ministrul, în ministerul de interne, în secțiunea chestiilor țigănești. Ca om energic îl face voivodul țiganilor.

În astfel de împrejurări s'a ținut la 2 Dec. congregațiunea comitatului Timiș în decurgerea căreia s'a sulevat și propunerea vicespanului Ioanovich despre elocarea banilor comunali. Comisiunea permanentă a propus că comunele nu au drept a eloca banii comunali în băncile naționaliste. Firește că propunerea aceasta a fost primită cu însuflețire.

În desbatere a luat parte și dl protopop Pepa, precum și avocatul tânăr din Ciocova Dr. Iuliu Coste în contra învinuirilor făcute de niște derbedei de șioviniști, că românii sunt inimizii statului maghiar. Apoi se văitau că în urma ținutei fișpanului au putut intra și naționaliștii ca membrii în congregațiune precum este Dr. George Adam adv., și Dr. Aurel Cosma adv. din Timișoara. Chiar și Dr. Constantin Stu archșovinist și-a ridicat glasul său și a protestat în contra insinuării, că toți românii ar fi trădători de patrie, deși el persistă ca să se urmărească trădarea dovedită cât de aspru.

Astfel ș'a ușurat șovinistii noștrii inimile contra naționaliștilor și-a băncilor lor.

BULETIN PARLAMENTAR

Ședința dela 4 Decemvrie.

Culoarele sunt mai cu viață. Deputații discută enervați, cazul de eri al lui Lengyel Z. Descoperirile făcute de Sándor Pál încă tot mai preocupă spiritele.

Vorbirea lui Apponyi încă e comentată în diferite feluri. În general deputații sunt de părerea (asta o spun mai în secret), că faptul în urma căruia Apponyi a vorbit, dovedește critica poziție a guvernului. Trebuiau spiritele liniștite, iar nedumeriții trebuiau cucerți. Pentru ducerea la îndeplinire a acestui act, nu putea să se încumete alt ministru, decât Apponyi. E vădit doară, că transacția e nesuccesă, deci nu se putea captiva mulțimea cu fapte, pentru-că nu-s, ci trebuiau vorbe goale, dar frumoase. Scăparea s'a aflat în Apponyi, care prin frazele-i patetice, prin comparațiile și figurile subline a captivat — pe cât a putut — spiritele mulțimii mameluțe.

Ședința se deschide la orele 10, de ședințele Camerii Justh.

La începutul ședinții sunt numai vr'o câțiva deputați.

După verificarea protocolului din ședința trecută, se înră în ordinea de zi.

Ia cuvântul deputatul Orăștiei Dr. Aurel Vlad.

Discursul lui Dr. Vlad.

On. Cameră! Dacă proiectul transacțiunii ar corespunde intereselor acestei țări și trebuințelor noastre economice, aș fi trecut singur peste formula sub care guvernul vrea să-l pună în vigoare, cu toate că am motive fundamentale de opus acestei formule.

Înțeleg formula în care se prezintă spre rezolvare aceste proiecte de lege.

Atunci când e vorba de interese esențiale în multe cazuri suntem îndreptățiți a trece peste formulă din anumite considerente, pentru că viața de stat nu se poate acomoda formulelor și o constituție care prin astfel de formalități și precedente este expusă pericolului cuprinde în sine germele nimicirii, o astfel de constituție e slabă și fără durată.

De aceea on. Cameră voi lăsa la o parte această formulă și voi trece la partea pur economică a proiectului, voi merge deci a judeca complexul proiectului din acest punct de vedere pentru a ne câștiga o idee, dacă acest proiect corespunde sau nu intereselor noastre economice.

Eu sunt de părere, că cu cât intrăm mai adânc în înțelesul proiectului și cu cât căutăm să-l judecăm mai fundamental, cu atât ajungem mai curând la convingerea, că interesele maghiare au suferit o cădere pe toată linia și nu numai că acest proiect nu ia în apărare interesele Ungariei, dar el asigură chiar Austriei favoruri neîndreptățite. (Mișcare în stânga).

Voi documenta, că spusele mele sunt adevărate. Recunosc, că guvernul a fost în oarecare strâmtoare atunci când a încheiat transacțiunea.

În multe privințe contele Apponyi a avut dreptate atunci, când zicea, că guvernului ungar îi lipseau la încheierea pactului, tocmai mijloacele, cari ar fi putut valida interesele țării.

Dar, on. Cameră, cine să ia asuprași responsabilitatea, că Coaliția a ajuns într-o astfel de situație, că a fost silită să încheie pactul într'un mod, prin care s'a angajat la susținerea reciprocității, astfel că cea mai puternică armă, teritoriul vamal autonom, nu i-a stat la dispoziție.

Judecând în mod obiectiv evenimentele istorice, putem stabili foarte ușor responsabilitatea. Aceasta cade asupra majorității.

Majoritatea, coaliția a avut ocazia să primiască cârma cu mult mai înainte și ar fi putut atunci să lege un pact, care să nu-l oblighe cum îl obligă cel de astăzi. A avut ocazia să iee frânele guvernului înainte de a se fi încheiat în mod ilegal contractele cu străinătatea, și înainte de ce s'ar fi legat dreptul de liberă dispoziție a țării.

Cred, on. Cameră, că aceia cari în parte poartă vina acestei triste situații nu se referă la starea silnică în care se aflau, deoarece singuri sunt cauza acestei stări de lucruri. După părerea mea aserțiunea contelui Apponyi, că afară de ridicarea cvotei, transacția încheiată de actualul guvern nu este inferioară celei de mai înainte — nu poate avea loc.

Pentru prima dată chestia cvotei și a băncii a intrat în complexul transacțiunii cu toate că guvernul zicea mai ales în chestia băncii că dreptul de liberă dispunere a țării e stabilit și că înființarea băncii autonome depinde numai de majoritate, eventual de cuminența legislațiunii.

Cu toate acestea și chestiile acestea au fost aduse în legătură cu complexul transacției, ceea ce referitor la cotă reese din faptul, că conform expunerii guvernului austriac proiectele de lege pentru transacție numai în acel cas se ridică la valoare legală, dacă și acordul privitor la cotă devine lege în ambele state. Iar ceea ce privește chestia băncii, că adecă și aceasta a fost icuită în complexul transacției, reese din im-

prejurarea că conform înțelegerei cuprinse în procesul verbal final, condițiunea principală a avantajelor asigurate hârtiilor de valoare în Austria, este ca dreptul înființării băncii să se prelungească, prin urmare guvernul austriac s'a îngrijit dinainte ca la cas că acest drept nu s'ar prelunge, să pierdem acest favor, de care ne-am putea folosi.

Domnilor, noi vorbim despre ridicarea cotei, adecă despre cele 2 proc. și zicem că această ridicare este partea cea mai slabă a transacției. Pierdem însă din vedere două lucruri importante și anume că ridicăm cota nu numai cu 2 proc., dar recunoaștem tot odată că punctul de vedere al guvernului austriac, conform căruia cota trebuie să fie plătită de ambele state în proporția numărului locuitorilor, este îndreptățit (Contestări). Voi dovedi că nu numai am recunoscut acest punct de vedere al guvernului austriac, nu numai că am ridicat cota cu 2 proc., ci din contră cu 8 proc. (senzație) și de fapt plătim nu numai 36.4 proc., ci 42.4 proc., cotă. (Contestări). Grație desbaterilor asupra transacției și favorurilor asigurate în proiectele Austriei, noi am ajuns în situația de a recunoaște nu numai în principiu corectitatea părerii guvernului austriac ci totodată de a și contribui amăsurat acestei împrejurări, la cheltuielile comune. Voi dovedi.

Înainte de toate mă refer la următorul pasaj din raportul comisiei austriace pentru cotă:

S'a ținut cont și de celelalte pretențiuni ale comisiei austriace, de a stabili cota pe temeiul numărului populației din ambele state, în urma căreia Austria ar contribui cu 57.6 la sută, iar Ungaria cu 42.4 la sută, — dar s'a ținut cont numai într'atâta, că în conorbirea ambilor președinți de consiliu dela 16 a lunii trecute s'a pus în vedere o reducere a cotei pentru Austria.

BUZĂTH F. (poporal): Citește și din raportul delegațiunii ungare!

DR. AUREL VLAD: Voi dovedi chiar cu discursul dlui ministru președinte, că punctul de vedere al guvernului austriac a fost recunoscut în principiu. (Zgomot).

Când am citit prima dată raportul delegațiunii austriace pentru cotă, și eu singur m'am îndoit asupra acestui fapt. M'am pus de am studiat discursul dlui ministru președinte, ținut la 16 Octombrie, pentru a mă convinge dacă de fapt a fost recunoscut de corect punctul de vedere austriac. Din discursul dlui ministru președinte într'adevăr m'am convins, că nu numai că li s'a făcut pe voie Austriacilor, dar li s'a satisfăcut cererea de a ridica cota pentru Ungaria nu cu 36.4 la sută, ci pe baza numărului locuitorilor, aproape cu 44.4 la sută. (Zgomot).

Anume dl ministru-președinte la 16 Oct. a făcut în chestia cotei următoarea declarație: Referitor la cotă declar, că cota stabilită acum o consider ca maximală pentru viitor, pentru-că în felul acesta ea ar fi conform proporției locuitorilor.

Dacă adaugem acum la cotă și acele favoruri unilaterale, de cari se bucură Austria, am ajuns de fapt la proporția aceasta.

Ce înțeles are această declarație? Acel înțeles, că dl ministru președinte pentru aceea consideră de maximală cota de 36.4 la sută, pentru că în transacție, Austriei îi sunt garantate alte..

WEKERLE min. preș.: N'am zis asta.

DR. AUREL VLAD: Ați zis din cuvânt în cuvânt aceasta. Prin urmare, ce înțeles are această declarație, dacă nu acela, că cota a fost stabilită pe baza numărului locuitorilor?

WEKERLE: Dar nu că am fi legați juridicește. Asta nu e recunoscută.

VLAD: Eu cred, că în aserțiunea dlui prim-ministru e mai mult zis, decât recunoașterea bazei legale, căci din vorbirea dsale reese, că așa și este, pentru că la celelalte favoruri unilaterale, cari îi sunt asigurate Austriei și noi contribuim prin cotă în raport cu numărul populațiunii. Contribuind deci de fapt, prin aceasta am recunoscut îndreptățirea bazei de drept, căci

alt cum n'ași fi consimțit să dau Austriei astfel de favoruri.

WEKERLE: Atunci binevoiti a pune pe bază de drept și situația faptică în chestia națională.

VLAD: On. Cameră, sunt de părere că asemănarea aceasta șchiopătează deabinele. Dealtcum nu dau eu mult pe un astfel de drept, pe care nu-l pot valida; dreptul acesta poate rămânea pe hârtie și austriacii se pot foarte bine învoi, ca cvota să nu fie de 36.4% ci de 10%, dacă primesc în altă parte favoruri care să compenseze pierderea aceasta.

Aceasta e tot una.

Prin aserțiunea D-lui prim ministru cred, că am documentat, că noi nu plătim numai 36.4% ci suntem legați cu 42.4%.

Abstrăgând dela sarcina, cu care urcarea cvotei îngreunează țara, și examinând dispozițiile transacției și din alt punct de vedere, nu trebuie să asemănăm proiectul de astăzi cu acela al lui Széll-Koerber, ci să-i facem o asemănare cu statul quo de astăzi și vom vedea, că transacția încheiată este cu mult mai desavantajoasă.

O singură scuză are guvernul, că n'a încheiat cu Austria o convenție ci un contract, ca și când baza legăturii de până acum n'ar fi fost contractul, cași când relațiile dintre două state fie ele de orice natură, s'ar putea încheea altcum, decât prin contract.

UGRON G.: Una e relația contractuală și alta cea convențională.

VLAD: Mă rog, care e însă fondul?

Prin ce se hotărăște o convenție? Nu prin contract? Cine se îndoiește de....

UGRON: Dar că mă îndoiesc! Asta e cu totul altceva. E deosebire între contract și contract!

VLAD: Nu zic, că n'ar exista deosebire între acestea două. Natural că există. Contractul e cu totul altceva decât convenția, numai că starea de până aci, convenția vamală am realizat-o tot prin contract, deci suntem tot acolo unde am fost până acum. Într'adevăr mă prinde mirarea, că s'a încins o discuție atât de vie asupra paternității formulei contractuale.

Înțeleg ca șapte orașe să-și dispute locul nașterii lui Homer, dar să se deschidă o întreagă apologie asupra paternității unei formule care nu spune nimic.

Putem face însă să se înțeleagă acest lucru și anume, că suntem mulțumiți cu formula, prin faptul că asupra publicului nostru se poate aplica foarte lesne proverbul latin: mundus vult decipio ergo decipidatur.

On. Cameră! Trec acuma la momentele economice mai importante prin care să documentez, cât e de desavantajoasă transacția pentru Ungaria.

Mai întâi să luăm supra taxa pe zahăr, la care abstrăgând dela asigurarea consumului intern în favorul producției maghiare, am dăruit industriei austriace în mod liber 225 de mii de măji metrice, din fiecare competență.

În raport cu situația de până acum aceasta este o decădere.

Să vedem acum chestia tarifelor. Referitor la aceasta în proiectul Széll-Koerber a fost o dispoziție esențială, în înțelesul căreia guvernul austriac și tot odată și cel maghiar, — întru cât se asigură unui stat tarife avantajoase pentru mărfurile de transit — este șilit să acorde acest favor și mărfurilor maghiare natural în mișcarea de transit. Aceasta este cea mai esențială deosebire, care există între proiectul Széll-Koerber și între transacția de astăzi.

Ce însemnează aceasta?

Inseamnă, că cu toată înțelegerea dintre cele două direcții ale căilor ferate, prin care se asigură un tarif vamal fix mărfurilor ungare la export și reciproc și celor austriace, totuși guvernul austriac are dreptul să acorde țării streine la transit avantajii mai mari, decât cum ne bucurăm noi.

Considerând faptul, că Austria nu e av-

ată la rețeaua liniilor noastre ferate pentru comerțul său din orient, deoarece are la dispoziție pe cele din Galiția și Bucovina, urmează în mod clar, că având în vedere acest drept al ei, comerțul nostru în Orient, respective exportul spre Occident al mărfurilor de proveniență orientală vor suferi o lovitură mortală.

Din aceste considerente suntem într-o situație desavantajoasă față de proiectul Széll-Koerber pentru că aceste avantagii proiectul în chestiune ni-le asigură prin convenția vamală, pe când astăzi direcțiile căilor ferate decid asupra acestui punct.

(Sfârșitul vorbirii îl vom publica în nrul de mâine.)

După Dr. Vlad ar urma Lengyel Z., care nefiind de față, i-a cuvântul deputatul croat Surmin, care vorbește încontinuu, până la sfârșitul ședinții.

Vorbirea lui Surmin a ținut 4 ore și 10 minute.

Se trece la interpelații. Scaunul prezidial îl ocupă Rakovszky.

Întâi interpelează Bánffy în chestia băncii naționale independente.

Wekerle promite, că-i va răspunde într-una din ședințele viitoare.

Popovici Dušan (croat) interpelează în chestie croată.

Interpelația se referă mai cu seamă la vorbele lui Wekerle rostite în culoare, în înțelesul cărora, va disolva dieta croată, ca astfel proiectul să poată fi votat.

Wekerle răspunde în doi peri.

Mai ia odată cuvântul Popovici, care răspunde croaște. Tonul energic și declarația, că Dalmația face parte din regatul croat, produce zgomot, contestări și aprobări.

Ședința se ridică la orele 3 și jumătate. Ședința viitoare Joi la orele 10.

*

Ședința dela 5 Decemvr e.

La 10 ore se deschide ședința de președințele camerei Justh Gyula.

După verificarea procesului verbal din ședința trecută, i-a cuvântul deputatul croat Pinterovici, care-și desvoltă vorbirea în decurs de 2 ore, declarând la sfârșit în aplauzele croaților, că nu primește proiectul.

Scaunul prezidențial îl ocupă Návay.

Lengyel Zoltán. Polemizează cu Apponyi și cu Wekerle. În ce privește proiectul, declară că nu-l primește, deoarece ce e în contradicție cu regulamentul camerei.

Proiectul e antiparlamentar, e anticonstituțional și pe deasupra intră în vigoare prin ordin ministerial.

În tot decursul vorbirii a atacat partidul independist, care și-a părăsit programul. Miniștrii încă nu sunt cruțați, Wekerle părăsește și sala. În chestia băncii naționale spune, că nu numai că nu s'a câștigat nimic, dar mai dăm și dela noi. Pentru mărirea cvotei încă atacă guvernul.

În genere vorbirea produce mult sânge rău patrioților.

După stabilirea ordinii viitoare, ședința se ridică.

Ședința viitoare mâine la 10 ore.

Cronica externă.

Din Marocco.

Se vestește că în 3 l. c., trupele Sultanului au atacat pe revoluționari în apropierea Marchiței și fiind-că trupele sultanului au fost sprijinite și de canoniera Saida, revoluționarii au avut pierderi mari. Generalul Liautev a mai dat de știre la Paris că între întăriturile Babel-Haca și Mortimprey, marocanii au dat năvală asupra unui transport de proviant și în cursul acestei ciocniri un conducător francez a rămas mort.

Rugăm abonații noștri din provincie să ne facă cunoscut dacă primesc ori nu la timp foaia noastră, care se expediază de aici regulat în oclăș timp cu foaia „Magyarország“. În cele mai multe locuri „Lupta“ ar trebui să se înmaneze în ziua, a cărei dată o poartă; iar în locurile mai îndepărtate cu o zi în urmă.

Voim să facem arătare la oficiile postale pentru toate cazurile, în cari s'ar constata iregularități în înmanuarea foii.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

ȘTIRILE ZILEI.

Joi, 5 Decembrie n.

— **Hymen.** Dșoara „Clementina Cămpian și dl Vasile Magda, locotenent de honvezi, își anunță logodna săsârșită la 1 Decembr. Trimitem tinerei perechi felicitări.

— **Disordini în Odessa.** Din Odessa vin știri despre noi excese împotriva Ovreilor. Astfel, uniunea poporului rus a comis cu ajutorul bandelor negre noi vandalisme atacându pe Jidovi pe strade, dintre cari câțiva însă au fost răniți de moarte. A fost rănit un număr foarte mare.

— **Hilaria.** Reuniunea de cântări „Hilaria“, din Oradea-Mare, vă invită cu toată onoarea la matineele literare și muzicale ce le va aranja în 8 și 15 Decembrie st. n. 1907, la orele 11 a. m., în sala cea mică dela „Arborele verde“ (Zöldfa).

Invitarea servește și ca bilet de intrare.

— **Croitor român.** Un bun maestru croitor român se poate adăposti în comuna fruntașă Uzdin (Ozora) com. Torontal. Sunt 7000 de locuitori toți români Inteligență multă, 3 notari, 1 cancelist, 1 executor, 3 preoți, medic, apotecă, învățători, 3 institute de bani, jandarmerie, finanți, mai mulți neguțători, etc. Țărâtimea tânără și mijlocie a început a purta laibere de postav negru — așa că un croitor bun, harnic, întotdeauna ar avea de lucru. Informațiuni mai amănunțite se capătă dela institutul „Concordia“.

— **Istoria iui Mihai Viteazul.** Dl dr. Ion Sârbu, a publicat zilele acestea al doilea volum din importanta sa lucrare „Istoria lui Mihai Viteazul“. Primul volum a fost premiat — precum știm — de Academia română cu marele premiu Năsturel de 12 000 lei. Volumul al doilea se termină cu ocuparea Ardealului de către Mihai Viteazul.

— **Un exemplu bun.** Fruntașa parohie gr. or. din comuna Zgribest, având în vedere legea nouă cu privire la regularea sa-

lariului învățătoresc, a ridicat salariul învățătoresc la 1000 coroane din îndemnul său propriu.

Laudă parochienilor vrednici, cari se îngrijesc de soarta școlai.

— **Dirijabilul „Patrie“ nu se găsește.** E mare amărăciunea Francezilor din cauza dispariției balonului dirijabil. Nu atâta din cauza asta cât mai ales din motivul, că balonul ar putea fi prins de germani, și atunci s'a isprăvit cu marele secret național. Guvernul francez începe să se împace cu gândul, că „Patrie“ e-te pierdut pentru totdeauna și caută să se construiască după același sistem alt balon cu cârmă. Dar și până când noul dirijabil va fi gata, se vor face încercări cu balonul „Ville de Paris“.

E interesant, că ancheta a stabilit, că nimeni nu este răspunzător pentru dispariția lui „Patrie“. Ministrul de războiu va anunța acest rezultat Camerei.

— **Libertatea de presă în Bosnia.** Ziariului bosniac „Irska Rietz“ i-se făcuse proces de presă pentru agitație. Procesul ținuse mai multe zile și se termină — lucru natural — cu condamnarea ziariștilor, dela 6 luni temniță ordinară până la 14 zile închisoare.

— **Bombe și iar bombe.** Aproape nu e zi dela Dumnezeu, în care să nu se întâmple vreun atentat cu dinamită în Rusia și ce e mai curios aproape toate atentatele acestea sunt săvârșite de femei. Astfel și zilele trecute s'a săvârșit în Moscova un asemenea atentat contra guvernului Horschelmann. Din fericire guvernorul a scăpat cu viață dar caii dela trăsura cu care se plimba pe stradă, au fost spintecați cu desăvârșire.

Și aceasta e numai o mică părțică din lungul șir al mizeriilor colosului zguduit de viforul hain dar inevitabil al anarchiei.

— **Limba română la Paris.** Citim în «Viitorul» din București o știre care ni-a produs' într'adevăr o bucurie mare, știind cât de periculos s'a afirmat în timpul din urmă curentul franțuzesc în limba fraților noștrii de dincolo și mai ales cât de mult perdiau din cultura românească tinerii, cari î-și făceau studiile la școlile franceze.

Iată știrea care o înregistrează numitul confrate:

Se știe că foarte mulți tineri români, se duc la Paris pentru a-și face studiile liceale, mai cu seamă cei din înalta societate.

Acești tineri reîntorși în țară sunt cu totul deplasați, căci nu au aproape nici o cunoștință, mai aprofundă a limbii române.

Pentru a se remedia acest rău, ministerul instrucțiunii a cerut ministerului de externe, de a interveni pe lângă ministerul instrucțiunii din Franța, ca elevilor români, printre limbele moderne ce li se predau, în liceile de acolo să li se predea și limba română cu cunoștințele limbistice de literatură, de istorie și civilizație a poporului român în trecut și prezent, constituind la examenul de bacalaureat un obiect principal, de examinare.

D. Haret a luat această hotărâre în urma unui documentat raport prezentat de d. C. G. Ionescu, inspector secundar, din care reese că organizația școlaior franceze nu exclude posibilitatea introducerii unei limbă străine neprevăzute în program. Și ca exemplu, d. inspector Ionescu a citat cazul liceului francez din Alger, unde se predă în locul unei limbă moderne, limba arabă.

Din nou provocăm și pe această cale pe toți aceia cărora le-am trimis în provocări scrisoare să achite fără întârziere restanța abonamentului, ca să nu fim siliți a sista expedarea foii la adresa dlor.

— **Proces de presă.** Înaintea Curții cu jurați din Timișoara s'a pertractat la 3 ale lunii curente procesul intentat de procuror ziarului socialist „Volkswille“ pentru un articol publicat în nr. său dela 24 Aprilie v. Autorul articolului, dl Michael Schaudt a fost pedepsit cu 6 luni închisoare de stat și 300 cor. amendă în bani.

Apărătorul a înaintat apel de nulitate.

— **Alcoolul și tragerea la țântă.** Ministerul de războiu bavarez a făcut nu de mult interesante experimentări pentru a afla ce influență poate avea alcoolul asupra tragerei la țântă. În școala de tir din Augsburg s'au făcut 10.000 de trageri la țântă și rezultatul a fost, conform constatării juriului, favorabil consumării alcoolului, căci feciorii cari beuseră câte un „ștamperl“ ori două nemeriau mai bine ca cei treji! Faptul acesta se prezintă de tot invers la tunari, dintre cari cei-ce nu beuseră nimic trăgeau mai rău la țântă ca cei-ce nu beuseră de loc.

— **De pe valea Carașului.** Primim din partea unui prieten al ziarului nostru următoarele șire jalnice.

Venind în 30-lea Noemvrie dela Biserica-albă, de-odată la dealul Nicolințului-Miczării un convoiu de trăsuri trase de cai frumoși. Răsuna valea Nicolințului de cântecul doinei lui Lucaciu.

Mânai caii mai repede ca să aud și mai bine frumosul cântec și m'am mirat când am dat de prietinel meu Stefan Ivescu din Goruia cu tovarășii săi. Oprim trăsurile în loc și apoi ne-am luat la întrebări și îmi povestiră, că merg la temnița din Biserica-Albă pentru alegerea steagului dlui Brediceanu și mi-au povestit, că întotdeauna își vor jertfi sufletul și sângele numai pentru dreptate.

După aceia ne-am luat rămas bun și m'am sărutat cu fratele meu Stefan Ivescu care era și cam bolnav, mi-au spus că să grăbesc cu toții să sosească la timp să treacă și pe la dl deputat Novac, să-i cânte o doina de jale fiind între ei mai mulți coriști. Dee D-zeu să fie toți românii ca frații goruieni.

D-zeu să-i aducă în pace pe frații noștri dela temniță.

— **Spargere în biserică.** Niște rău făcători pătrunseră Marți noaptea în biserică romano-catolică din Csir (com. Albei-Regale) de unde au ridicat mai multe obiecte de valoare și o considerabilă sumă de bani în numerar. Hulitorii de Dumnezeu s'au forțat să spargă și dulapul și sfintele sacrameinte, dar n'au reușit, și astfel s'au îndestulit cu ceea-ce au luat.

— **Prinderea unui falsificător de bani.** Litograful Fenyvesi Victor a fost deținut la Cluj pentru falsificare de bani. La locuința lui au găsit piese falsificate în suma de 80.000 de coroane. Fenyvesi avea și complici cari se trudeau să schimbe falsificatele pentru piese veritabile, reușind să schimbe piese de acestea în suma de 15.000 cor. Societatea ajunsă pe mâna poliției, va avea să-și dea seamă de această faptă.

Din mizeriile capitalei. Dramele cari au ca fond ori miseria, ori dragostea, ori alt motiv, se succedază atât de des, mai ales aici în capitală, încât pe fiecare zi, dacă ai sta să socotești, vin o droaie de ele. Cine ar putea să le înregistreze pe toate zi de

zi? Ar fi nevoie de un organ de publicitate special, de o extensiune colosală. De aceea gazetele nici nu aduc în totdeauna decât numai cele mai zguduitoare.

Astfel de sfârșit tragic a avut o femeie, care trăia în neagră mizerie dimpreună cu fetița sa de 7 ani. Perduse pe susținătorul său și al familiei, iar dânsa abia putea agonisi atâta cât îi trebuia pentru susținerea vieții. De sine înțeles, că pentru chirie nici nu mai ajungea. Din cauza asta proprietarul de casă fără suflet îi abzisese locuința.

Alaltăeri trebuia să se mute, dar n'avea unde. Situația aceasta desperată o împinsese la un pas desnădăjduit. Ea luă un cuțit și se repezi la fată să o înjunghie. Fetița țipă încât vecinii grăbiră să vadă ce e. Desperata mamă își rănise fetița primejdios la tâmplă.

Probabil să o ucidă dacă nu interveniau vecinii. Nenorocita femeie fără să fie observată unde se duce, a dispărut, încât nici după cea mai minuțioasă cautare nu i-s'a putut da de urmă.

Poate. că numai moartă se ve găsi.

Poșta administrației.

D-lui V. Terebențiu în I. Sunteți în restanță cu 6 cor.

«Erie Sudurău». Pentru 3 publicări trimiteți 3 cor., iar pentru spese postale 50 fileri.

Economie.

Situația băncii de bani.

În statele Unite din America de Nord situația în piața de bani s'a ameliorat.

Dovadă că spiritele s'au calmat e, că bonurile pentru canalul Panama esmise în suma de 50 milioane dolari au fost plasate cu cea mai mare ușurință.

Din Londra sosește știrea interesantă, că banca engleză de emisiune, în ședința de azi va scădea contul.

Discontul privat e în Londra de numai 6 procente și probabil că va scădea încă. Banca engleză zilele trecute a fost în poziția favorabilă de ași putea procura din piață aur în valoare de circa 400.000 funți sterlingi.

În cercurile financiare bine informate se afirmă că celelalte bănci de emisiune din Europa, urmând exemplului dat de banca engleză, vor scădea deasemenea scontul. Toate semne ce prevestesc ameliorarea situației în piața de bani.

Convenția de zahăr din Bruxela. Eri s'a terminat ședințele comisiei internaționale. În ultima ședință delegații Rusiei au făcut declarația că Rusia încă se alătură la convenția de zahăr din Bruxela. Aceasta s'a făcut pe baza contingentării exportului de zahăr al Rusiei.

Adunarea Asociației arhitectilor ungari. Eri s'a ținut în Eger adunarea arhitectilor unguri din circumscripția II.

La această adunare s'a prezentat mai mulți deputați din camera ungară.

Adunarea a rugat deputații prezenți ca să sprijinească în dietă interesele arhitectilor. S'a hotărât înaintarea unui memorandum corporilor legiuitoare, ca punctele din legea industrială, cari vatâmă interesele arhitectilor să fie schimbate.

Arhitectul S. Fodor din Arad a invitat pe cei prezenți a lua parte la adunarea arhitectilor din circumscripția a III, ce se va ținea la 15 Decemvrie n. în Arad.

Finanțele Statelor Unite. Ministrul de finanțe al Statelor Unite din America de Nord a dat publicității situația tesaurului public la sfârșitul lunii Novembre.

Venitele republicei în cursul lunii Noemvrie a. c. au fost de 45,529.325 dolari, iar cheltuelile de 42,362.208 dolari. Datoria de stat a scăzut în luna trecută cu 4,746.794 dolari.

În casele statului se afla la sfârșitul lunii trecute 1.730,059.038 dolari bani gata.

Situația băncii austro-ungare. Bilete de bancă în circulațiune 1.933,352.000 (+56,189.000) coroane. Metal 1.434,925.000 (-183.000) coroane. Portofoliul 750,863.000 (+13,965.000) coroane. Lombard 96,764.000 (+10,032.000) coroane. Bilete de bancă susepuse la dare în circulațiune 98,427.000 (+56,373.000) coroane.

Bursa de efecte. Din străinătate au sosit știri favorabile, speculația a fost dispusă. Cursurile valorilor în deosebi, în urma cumpărărilor arbitrajului vienez s'au urcat. Circulația în târgul efectiv a fost restrânsă. Rentele și valutele s'au menținut.

La încheierea bursei au notat:			Coroane
Acțiunile institutului de credit			
" " austriac	vinde		639.—
" " ung.	"		754.75
" băncii de escompt	"		473 —
" soc. căilor fer. aust. ung.	"		671.50
Renta ung. de aur 4 proc.	"		111.20
" " coroane 4 "	"		93.45
" austr. de aur 4 "	"		114.50
" " coroane 4 "	"		96.75
Scrisuri fonciare „Albina“	"		101.—
Napoleon d'or (20 franci aur)	"		19.24
mărci germane, aur	"		23.57
Galbeni austriaci și ungurești	"		11.43
Bilete germane 100 mărci	"		117.97
" franceze 100 franci	"		96.17
" italiene 100 lire	"		96.20
" române 100 lei	"		93.50
Ruble rusești de hârtie	"		2.53

Prețurile cerealelor. Tendința generală în târgul efectiv de cereale a fost liniștită, circulația în urma rezervelor producătorilor restrânsă.

Cerealele și-au menținut prețurile.

Cumpărătorii n'au reflectat nici chiar la puținele oferte, sperază, că prețurile cerealelor vor cădea.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut abia 6000 măji metrice grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (80 agr. greutate) s'au plătit 26 cor. 25 fileri, iar pentru cel mai slab din comitatul Pestei (75 kgr. greutate) 24 cor. 80 fileri de maza metrică (100 kgr.)

În ultimele 48 ore au sosit la Budapesta 44.687 măji metrice grâu, s'au expediat în acelaș timp 17.393 măji m. făină și 2557 măji m. țărâțe.

Tendința generală în târgul pe termen de cereale a fost liniștită. Conform buletinului oficial au notat:

Grâu pro Aprilie 1908: 13.15, 13.18—13.16, pro Octomvrie 1908: 11.35, 11.39—11.38.

Secară pro April 1908: 12.40, 12.45—12.44 pro Octomvrie 1908: 10.34, 10.37—10.35.

Ovăs pro Aprilie 1908: 8.62, 8.63—8.62.

Cucuruz pro Mai 1908: 7.57, 7.59—7.58 coroane de 50 kgr.

Tariful transportului pe năi. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plătește până la Budapesta de 100 kilograme: Dela Panciova 50—54 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 46—48, Bezdán 32—36, Senteș —— Seghedin 52—54, Zenta 48—50, Titel 46—48 Timișoara—, Becicherecul-Mare 50—52 fileri.

În aceste sume sunt socotite și darea de transport precum și taxa de asigurare.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, m. metr. (100 kgr.)	frum.	26 cor.	25 fil
" " " " " "	mijl.	25 "	60 "
" " " " " "	slab	24 "	80 "
Secară, " " " "	dela	23.55	— 24.05
Orz, " " " "	"	15.70	— 16.10
Cucuruz " " " "	"	14.90	— 15.10
Ovăs " " " "	"	16.35	— 17.15
Rapiță " " " "	"	34.50	— 36.—

II.
Producte.

Prețurile sunt socotite după 100 kilograme
în bani gata.

Unsoare de porc, dela	146 cor.	—	147 cor
Slănină	110	—	115
Cartofi	4.30	—	5.10

Redactor responsabil:
GEORGE PLEȘOIANU.

O colecție:

10 cărți ilustrate

de CRĂCIUN, modele mai nouă, foarte frumoase, numai

== 1 coroană 20 f.ieri. ==

Zece ilustrate de ANUL

NOU tot cu acest preț.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

Un candidat de avocat

doctor iuris

cu praxă îndelungată, pe lângă condițiuni convenabile, cearcă aplicație în vre-o cancelarie advocațională.

Adresa la Administrație.

1-3

CALENDARUL UNIRII pe 1908.

Cuprinde partea calendaristică, post, târgurile, șematismul Arhidiecesei, de Alba-Iulia și Făgăraș, a diecesei de Gherla, Lugos și Orade (alături de șemat. preoților e și a docenților), Cronica anului, Partea literară și inserate.

Afară de aceste, în acest an, calendarul Unirii cuprinde în traducere fidelă întreg

Art. de lege XXVII din anul 1907 despre raporturile de drept ale școalelor populare elementare, cari nu sunt de stat și despre competențele învățătorilor comunali și confesionali și

Instrucțiunea

ministrului de culte și instrucțiunea publică către comisiunile administr. referitoare la executarea acestei legi.

Legea și instrucțiunea este tradusă în întregime cuprinzând 107 pag. din calendar, astfel estensiunea calendarului Unirii pe anul 1908 e cu mult mai mare ca de obicei; drept aceea prețul lui încă am fost siliți să-l urcăm la 80 fil. plus porto 10 fil.

Luând în considerare, că singură legea tradusă în românește să vinde cu preț cu mult mai mare, prețul de 80 fil. e un bagatel cu atât mai vărtos, că pre lângă Legea școlară, neapărat de lipsă pentru fiecare preot ca președintele școalei și pentru învățător, mai are și calendarul an. 1908.

Un esempl. costă 80 fil. plus porto 10 fil. Dacă din calendar să comandă odată 10 esempl. să dă 10% rabat și francatura.

Librăria semin. Blaj
(Balázsfalva).

Abonați, Zăvodul Batăvă norocul!

„ZĂVODUL“ foaie glumeață pentru popor a apărut azi și să trimite tuturor prenumeraților și celor insinuați cu următorul cuprins:

1. CĂZANIA „ZĂVODULUI“.
2. VULPEA ȘI ȚAPUL.
3. DELA JOCUL SATULUI (sara după-ce să împrăștie jocul și țigani să culeă) cu caricatură.
4. PĂCALA ȘI TÂNDALA IN CLUJ, cu caricatură.
5. DARE DE SEAMĂ alui Dr. FĂRFĂILĂ către Dr. A. PĂCALĂ DIPLOMAT IN TOATE FĂRĂDELEGILE, cu caricatură.
6. CEI MINCIUNA?
7. CINEI?
8. CIUMULITURI.
9. GĂCITURI.
10. ȘTAFETA „ZĂVODULUI“

Abonamentul

pe 1 lună 1 coroană | pe 6 luni 4 coroane
pe 3 luni 2 coroane | pe un an 8 coroane

Deci abonați și râdeți și nu mai tot plângeți!

Cluj, 30 Noemvrie 1907.

Trimiteți 4 cor. abonament la „Poporul Român“ pe un an, dacă voiți să primiți

■ în cinste ■

„Calendarul Poporului Român“

pe anul 1908

care cuprinde 200 pagini și 100 chipuri.

!! Cel mai frumos și bogat calendar românesc dela noi. !!

Cumpărați Calendarul Poporului Român pe 1908.

Cel mai frumos și bogat calendar românesc dela noi. Se estinde pe 13 coale de tipar, 208 pagini.

Cuprinsul Calendarului:

1. Cronologia anului. Cele 12 luni cu roșu. După fiecare lună o pagină curată pentru însemnări. Regentele anului. Luna. Intunecimi. Zile de repaus. 29 Februarie. Semnele cronologice. Zile schimbătoare peste an. Posturile. Deslegarea posturilor. Anotimpurile. 2. Tabela cametelor. 3. Domnitorii din Europa cu 29 chipuri. Țările și numărul locuitorilor și cu capitala fiecărei țări. 4. Consulatele din Budapesta. 5. Poșta: I. Scrisori; II. Mandate poștale; III. Pachete; IV. Telegramme. 6. Călătoria cu trenul: a) persoane; b) pachete. 7. Timbre și taxe pe tot felul de rugări, sentințe, contracte, petiții, etc. 8. Despre procese: Un articol în 10 capitole, foarte interesant și folositor pentru oameni dela sate. — Partea literară: 9. Norocul celor trei fete. 10. Câți jidani sunt pe lume? 11. Blăstămul soției (poezie). 12. Isus și paserile. 13. Blăstămul de mamă (poezie). 14. Obiceiuri rele. 15. Vrajitoarea. 16. Cucul și domnișorul. 17. Români. 18. La botez (poezie). 19. De când sunt judecătorii? 20. Telegrafia. 21. Trai la stână. 22. Ciudățeni la animale. 23. Scrisoarea orbilor. 24. Purecele. 25. Graba strică treaba. 26. Analfabejii. 28. Emigrarea. 29. Răscoala țărănească. 20. Jocarii Sfântului Ilie. 31. Lupta pentru drepturile noastre. 32. Ră-

vașul anului cu toate întâmplările mai însemnate din lume. 36. Ce e românesc în Budapesta? 35. Razele Röntgen. 36. Baia de cărbuni. 37. Sfaturi economice. 38. Glume presărate în tot textul Calendarului și anunțuri.

Dintre ilustrații amintim: Casa deputaților (Reichsrath) din Viena. — Deputații români din parlamentul austriac. — Dr. Vasile Lucaciu. — Vichentie Babeșiu. — Deputații țărani din parlamentul austriac. — Casele fundațiunii Gozsdu din Budapesta. — Capela gr.-or. română din Budapesta. — Conducătorii comunității bisericesti gr.-or. rom. din Budapesta. — Redactorii ziarului „Lupta“ și „Poporul Român“. — Reuniunea meseriașilor români din Budapesta. — Personalul tipografiei „Poporul Român“. — Sala de zețarie a tipogr. „Poporul Român“. — Departamentul mașinelor de tipar a tipogr. „Poporul Român“. — Boboteaza în București. — Biserica țărului Alexandru II din St.-Petersburg. — „Vatra luminoasă“ din București. — Palatul regal din Buda. — Sala mică de dans. — Odaia de dormit a regelui și alte multe chipuri

100 la număr.

Invălitorea Calendarului și de astă dată se prezintă în formă de tot modernă, tipărită în 3 colori.

Un exemplar costă 40 fileri, iar porto postal 10 fileri. Cei ce comandă cel puțin 15 exemplare, primesc 15 procente rabat, adică 15 exemplare costă 5 cor. 10 fil., 25 exemplare costă 8 cor. 50 fil., 50 exempl. costă 17 cor. și așa mai departe. Dela 15 exempl. în sus plătim noi și portpostal. Cei ce comandă mai puțin de 15 exempl., plătesc 10 fileri pentru fiecare exempl. Comercianții primesc 25 procente.

Comandele să se adreseze la

„Poporul Român“ Budapest, VII., István-ut 11.

Săptămâna viitoare
apare

„Foaia Ilustrată“

pentru popor, cu chipuri despre întâmplările mai însemnate de peste săptămână.

Invățătură, sfaturi, petrecere și minunățiile lumii le veți afla în aceasta foaie.

Apare în fiecare săptămână.

■ Abonamentul pe un an 3 cor. ■

Cine abonează „Foaia Ilustrată“ cu „Poporul Român“, plătește pentru amândouă numai ■ 5 cor. pe un an. ■

„Foaia Ilustrată“ se va vinde pe la toți abonații „Pop. Rom.“ cu 1 crucer, numărul.

Dacă cel puțin 15 inși vor abona „Foaia Ilustrată“ în societate, fiecare abonat va plăti numai 1 cor. 04 fileri la an.

Număr de probă veți
primi toți în cinste.

„Dar de Crăciun!“

TABLOUL DEPUTAȚILOR NAȚIONALIȘTI

Fotografiile foarte bine reușite ale celor 25 deputați din clubul parlamentar al naționalităților.
Mărimea tabloului 32×42.

Prețul 1 cor.

Pentru pachetare și trimiterea cu poșta recomandat plus 60 fil.

Tabloul se poate comanda încadrat în ramă frumoasă. Lățimea ramei 10 cm. Prețul cu porto cu tot **5 cor. 92 fil.**

Ramă foarte frumoasă pentru ori care salon cu 4 cor. mai mult.

Un tablou admirabil în ramă foarte frumoasă care reprezintă pe

Mihai Viteazul

mărimea 42X52 cm. Lățimea ramei 10 cm. Prețul 5 cor., plus 92 fil. porto.

Un minunat tablou care reprezintă

Vinerea Mare

mărimea 50X65 cm. Lățimea ramei 10 cm. Prețul 6 cor., plus 92 fil. porto.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

Dar de Crăciun pentru copii

Biblioteca copiilor, volum cu povești, foarte luxos ilustrate.

Au apărut până acum :

Robinson Crusoe	Lei 1.50	De toate pentru copilașii noștri, ilustrat, cartonat	Lei 3.—
Fetița cu bonetul roșiu	” 1.50	Robinson după Foë, bogat ilustrat, traducere de R. Rosetti, cartonat	” 3.—
Basme alese	” 1.50	Idem fără ilustrație, cartonat	” 1.50
Din lumea copiilor	” 1.50	Din Una mie și una nopți cartonat	” 3.—
Jucăriile lui Titi și ale Mimi	” 1.50	Copiii la țară, o poveste veselă. Un volum mare, foarte bogat ilustrat (nou), cartonat	” 3.—
Bunădimineața lui Moș Ajun	” 1.50	Florini Al.: Povești populare, cartonat	” 2.—
Animalele domestice, cu ilustrațiuni și versuri, foile gros cartonate indestructibile	” 2.—	Iosif Sf.: A fost odată, cartonat	” 1.50
ABC, învățăm să citim (nou)	” 1.50	Smara: Corbul cu pene de aur, povești, ilustrat, cartonat	” 2.50
Învăț să socotești, dacă vrei să nu greșești. Carte cu ilustrațiuni instructive de calcul, cartonat	” 2.50	Speranția Th.: Pentru toți copiii, frumos ilustrat, cartonat	” 2.50
Povestea celor doi sbârliți, cartonat	” 1.50		
A fost odată...! Povești alese. Un volum mare cu ilustrații (nou), cartonat	” 2.50		

Biblioteca copiilor (ediția „Luceafărului“ Sibiu):

Volumul I.	Cor. 1.60
” II.	” 1.60
” III.	” 2.—

Se poate comanda la administrația „Poporul Român“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

„Octoih Bogat“

ediția II-a

CU LITERE LATINE

de

George Cătană

învățător

cuprinzând întreaga rânduială a Vecerniei, Utreniei și Liturghiei, împreună cu glasurile, podobile, sfetilele învierii, polileul, pripelele și psalmii aleși, catavasiile, troparele, condacele, irmoasele, și pricesnele tuturor sărbătorilor precum și tipicul catavasiilor de peste tot anul.

Mai departe conține cântări de morți și un adaus bogat de rugăciuni trebuincioase fiecărui creștin, — întocmite pe sama bisericilor și a tuturor cântăreților mici și mari.

Se estinde pe **312** pagini, format mare, cu un tipar frumos și curat și pe o hârtie bună și fină.

Prețurile

Legat simplu	2 Cor. 40 fil.
” în pânză cu cruce aurită	3 ” —
” jumătate în piele cu cruce de aur	4 ” —
” întreg în piele căptușită, aurit foarte frumos și la margini, în cutie elegantă	7 ” —

La comande să se adauge plus 20 fil. pentru porto.
Pentru trimiterea recomandată 45. fil.

Se poate comanda la administrația „Poporul Român“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

Săptămâna asta apare

DILETANTUL ROMÂN

INDIGITĂRI ȘI SFATURI
CUM SĂ JUCĂM TEATRU

SCRISE

IN UZUL SOCIETĂȚILOR DE DILETANȚI, AL REUNIUNILOR DE CÂNTĂRI CARI DAU REPRESENTAȚIUNI TEATRALE, PRECUM ȘI AL TUROR AMATORILOR JOCULUI SCENIC

DE

IOSIF VELCEAN

învățător în Reșița.

Cartea cuprinde **144** pag. Mărimea 8° mic.

Cartea e înzestrată cu 56 chipuri.

Prețul broșat 1 cor. Legat în pânză cor. 1.60.
Portoul poștal 10 fil.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.